

การวิจัยสร้างยุทธศาสตร์การเรียนรู้สู่อำนาจเพื่อส่งเสริมการรับรู้
ความสามารถตนเองต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดูแลตนเอง
ของผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

An Experiment on Creation of the Empowerment Learning Strategy
for Enhancing the Self – Efficacy to Improve Self – Care
Behaviors of Diabetes Mellitus Patients in
Cha-Am Hospital Phetchaburi Province

จันทรัทม์ เหลือวงศ์

Jantarat Luawong

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Master of Arts Thesis in Development Strategy
Phetchaburi Rajabhat University

2549

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ISBN 974-9768-93-0

ชื่อวิทยานิพนธ์ การวิจัยสร้างยุทธศาสตร์การเรียนรู้สู่อำนาจเพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลชะอำ จังหวัดเพชรบุรี
ผู้วิจัย นางจันทร์สม เหลืองวงศ์ **สาขาวิชา** ยุทธศาสตร์การพัฒนา **พ.ศ.** 2549

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างยุทธศาสตร์และเพื่อศึกษาผลของการใช้ยุทธศาสตร์ "การเรียนรู้สู่อำนาจ" ในการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองของผู้ป่วยเบาหวานต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดูแลตนเองเพื่อควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลชะอำ จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้ป่วยเบาหวานประเภทที่ 2 ที่มารับบริการที่คลินิกเบาหวาน ตึกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลชะอำ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจงและจับคู่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มทดลองได้กลุ่มทดลอง 20 คน กลุ่มควบคุม 20 คน โดยที่กลุ่มทดลองได้รับยุทธศาสตร์การเรียนรู้สู่อำนาจจำนวน 5 ครั้ง เป็นเวลา 3 เดือน กลุ่มควบคุมได้รับความรู้ด้วยวิธีปกติ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและแบบบันทึกผลการตรวจระดับน้ำตาลสะสมในเลือด (HbA_{1c}) ก่อนและหลังการทดลอง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที และสถิติทดสอบค่าไคสแควร์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ยุทธศาสตร์นี้มีหน่วยระบบการทำงาน 2 หน่วยระบบ คือ หน่วยระบบเตรียมการ และหน่วยระบบทดลองใช้ยุทธศาสตร์
2. กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดูแลตนเองเรื่องการรับรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลดีของการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องและการปฏิบัติตัวด้านการควบคุมอาหาร การออกกำลังกาย การควบคุมความเครียด หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม
3. กลุ่มทดลองสามารถควบคุมระดับน้ำตาลสะสมในเลือดให้ปกติหรือใกล้เคียงปกติ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม
4. หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีระดับน้ำตาลสะสมในเลือดที่ลดลงสูงกว่ากลุ่มควบคุม และระดับน้ำตาลสะสมในเลือดที่เพิ่มขึ้นต่ำกว่ากลุ่มควบคุม

Thesis Title : An Experiment on Creation of the Empowerment Learning Strategy for Enhancing the Self-Efficacy to Improve Self-Care behaviors of Diabetes Mellitus Patients in Cha-Am Hospital Phetchaburi Province. Researcher : Mrs. Jantararat Luawong
Major : Development Strategy Year : 2006

Abstract

The research aimed to develop and to study the effects of the empowerment learning strategy for enhancing the self-efficacy in improving self-care behaviors, control blood sugar of diabetes mellitus patients in Cha-Am Hospital Phetchaburi Province. The study subjects were type 2 diabetes mellitus patient who attended the out-patient department and the diabetes mellitus clinic at Cha-Am hospital by purposive sampling and matching group. The experimental group were comprised of 20 patients while the control group were also 20 patients by random assignment. The experimental group received empowerment learning strategy for 5 sessions in 3 months while the control group received regular health education. Data were collected by structured interview and the hemoglobin A₁C (HbA₁C) were examined before and after the experiment. Frequency distribution, percentage, arithmetic mean and standard deviation were used to analyze the data.

The research results revealed that :

1. The strategy of empowerment learning comprised of two working system units ; Prepare system and experiment system.
2. The experimental group gained a statistically higher level of the efficacy expectation, outcome-expectation and practices concerning food control, exercise and stress than before using this strategy and more than those of control group.
3. The experimental group gained a statistically higher level of hemoglobin A₁C were control normal or closed to normal than before using this strategy and more than those of control group.
4. Increase hemoglobin A₁C of the experimental group higher than control group and decrease hemoglobin A₁C lower than control group after using this strategy.

สารบัญ

บทคัดย่อ.....	(3)
Abstract.....	(4)
กิตติกรรมประกาศ.....	(5)
สารบัญตาราง.....	(9)
สารบัญภาพประกอบ.....	(10)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาเชิงวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	7
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
ประโยชน์ของการวิจัย.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
หลักวิชาที่เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนา.....	13
หลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีระบบ.....	16
การวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนา.....	17
ความรู้เรื่องโรคเบาหวาน.....	21
คลินิกเบาหวาน โรงพยาบาลชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.....	32
แนวคิดและทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง.....	32
ทฤษฎีแรงจูงใจ.....	40
หลักวิชาเกี่ยวกับการเรียนรู้.....	47
แนวคิดและทฤษฎีการดูแลตนเอง.....	59

คำนิยาม “ยุทธศาสตร์การเรียนรู้สู่อำนาจ” เพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเอง ต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.....	66
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	69
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	73
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	73
แบบแผนการวิจัย.....	75
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	99
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	104
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	104
4 ผลของการวิจัย.....	106
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	107
ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของ คะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลดีของ การปฏิบัติตัวที่ถูกต้องและการปฏิบัติตัว ด้านการควบคุมอาหาร การออกกำลังกาย การควบคุมความเครียด ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและ หลังการทดลองใช้ยุทธศาสตร์แยกเป็นรายด้านและภาพรวม.....	110
ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลดีของ การปฏิบัติตัวที่ถูกต้องและการปฏิบัติตัวด้านการควบคุมอาหาร การออกกำลังกาย การควบคุมความเครียด ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและ หลังการทดลองใช้ยุทธศาสตร์แยกเป็นรายด้านและภาพรวม.....	113
ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการควบคุมระดับน้ำตาลสะสมในเลือด (HbA _{1c}) และผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสัดส่วนความแตกต่างของความสามารถใน การควบคุมระดับน้ำตาลสะสมในเลือด (HbA _{1c}) ภายในกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุมก่อนและหลังการใช้ยุทธศาสตร์.....	115
ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสัดส่วนความแตกต่างของความสามารถในการควบคุม ระดับน้ำตาลสะสมในเลือด (HbA _{1c}) ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการใช้ยุทธศาสตร์.....	117

ผลการวิเคราะห์ระดับน้ำตาลสะสมในเลือด (HbA _{1c}) จำแนกตามระดับน้ำตาลสะสมในเลือดที่ลดลงและเพิ่มขึ้น และผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับน้ำตาลสะสมในเลือด (HbA _{1c}) ที่ลดลงและเพิ่มขึ้นระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลองใช้ยุทธศาสตร์.....	119
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	122
สรุปผลการวิจัย.....	127
อภิปรายผลการวิจัย.....	131
ข้อเสนอแนะ.....	141
บรรณานุกรม.....	143
ภาคผนวก.....	148
ภาคผนวก ก หนังสือยินยอมให้ความร่วมมือในการทำวิจัย.....	150
ภาคผนวก ข แผนการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเอง.....	151
ภาคผนวก ค คู่มือการทำงานของยุทธศาสตร์ “การเรียนรู้สู่อำนาจ” เพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลชะอำ จังหวัดเพชรบุรี...	171
ภาคผนวก ง แบบบันทึกพฤติกรรมเพื่อควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวาน.....	181
ภาคผนวก จ แบบสัมภาษณ์ผู้ป่วยเบาหวาน.....	184
ภาคผนวก ฉ โครงการวิจัยสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา.....	189
ภาคผนวก ช แผนปฏิบัติการการวิจัยสร้างยุทธศาสตร์ “การเรียนรู้สู่อำนาจ” เพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลชะอำ จังหวัดเพชรบุรี...	194
ภาคผนวก ซ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมกลุ่มตัวอย่างเป็นรายข้อ.....	196
ประวัติผู้วิจัย.....	212

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 แสดงร้อยละของผู้ป่วยเบาหวาน จำแนกตามระดับน้ำตาลในเลือด.....	2
2.1 แสดงค่าระดับน้ำตาลในเลือดหรือค่า FBS.....	24
2.2 แสดงค่าและการแปรผลของ Fasting Blood Sugar (FBS).....	24
2.3 แสดงค่าระดับน้ำตาลสะสมในเลือดหรือค่าฮีโมโกลบินเอวันซี (HbA _{1c}).....	25
3.1 แสดงคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างเมื่อได้รับการจับคู่.....	74
3.2 แสดงการวิเคราะห์ปัญหาเชิงพัฒนาจากโครงสร้างทางความคิดเกี่ยวกับ ยุทธศาสตร์การพัฒนา (ขั้น $R_1A \longleftrightarrow R_1O$).....	82
4.1 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของ คะแนนการรับรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลดีของการปฏิบัติและ การปฏิบัติตัว ด้านการควบคุมอาหาร การออกกำลังกาย การควบคุมความเครียด ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ แยกเป็นรายด้านและภาพรวม.....	110
4.2 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนของการรับรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลดีของการปฏิบัติ และการปฏิบัติตัวด้านการควบคุมอาหาร การออกกำลังกาย การควบคุมความเครียด ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลองใช้ยุทธศาสตร์.....	113
4.3 แสดงการเปรียบเทียบสัดส่วนความแตกต่างของความสามารถในการควบคุม ระดับน้ำตาลสะสมในเลือด (HbA _{1c}) ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อน/หลังการทดลอง.....	116
4.4 แสดงการเปรียบเทียบสัดส่วนความแตกต่างของความสามารถในการควบคุม ระดับน้ำตาลสะสมในเลือด (HbA _{1c}) ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลองใช้ยุทธศาสตร์.....	118
4.5 แสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับน้ำตาลสะสม ในเลือด (HbA _{1c}) ที่ลดลงและเพิ่มขึ้นระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลองใช้ยุทธศาสตร์.....	120

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
2.1	แสดงโครงสร้างทางความคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนา.....	14
2.2	แสดงโครงสร้างทางความคิดที่แสดงคุณสมบัติของหนึ่งหน่วยระบบ.....	17
2.3	แสดงลำดับขั้นตอนของกระบวนการวิจัยและพัฒนา.....	20
2.4	แสดงการกำหนดซึ่งกันและกันของปัจจัยทางพฤติกรรม.....	33
2.5	แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองและ ความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น.....	36
2.6	แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง และความคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้น.....	37
2.7	แสดงทฤษฎีลดแรงขับ.....	41
2.8	แสดงกระบวนการรู้คิดที่ทำให้เกิดพฤติกรรม.....	42
2.9	แสดงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสร้างยุทธศาสตร์ “การเรียนรู้สู่อำนาจ” เพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในการควบคุม ระดับน้ำตาลในเลือด.....	65
3.1	แสดงลำดับขั้นตอนของกระบวนการวิจัยสร้างยุทธศาสตร์ “การเรียนรู้สู่อำนาจ” เพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดูแลตนเอง ของผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.....	76
3.2	แสดงลำดับขั้นตอนกิจกรรมการสร้างยุทธศาสตร์และแบบสัมภาษณ์ของ การวิจัยสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาและผลที่ได้จากกิจกรรมในชั้น D ₂ คือ เรื่องการวิจัย สร้างยุทธศาสตร์การเรียนรู้สู่อำนาจเพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองต่อ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลชะอำ จังหวัด เพชรบุรี.....	79
3.3	แสดงโครงสร้างทางความคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ “การเรียนรู้สู่อำนาจ” เพื่อส่งเสริม การรับรู้ความสามารถตนเอง.....	81
3.4	แสดงหน่วยระบบทำงานที่ 1.1 หน่วยระบบประสานงาน.....	84
3.5	แสดงหน่วยระบบทำงานที่ 1.2 หน่วยระบบการสร้างยุทธศาสตร์.....	86

3.6	แสดงหน่วยระบบทำงานที่ 2.1 หน่วยระบบการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเอง ครั้งที่ 1 การเตรียมความพร้อมของผู้ป่วยเบาหวานเรื่องความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน ภาวะแทรกซ้อน การรักษาและการป้องกัน ประโยชน์และวิธีการดูแลตนเอง เจาะเลือดเพื่อตรวจหาน้ำตาลสะสมในเลือด (HbA _{1c}) และทำแบบสัมภาษณ์ ครั้งที่ 1.....	87
3.7	แสดงหน่วยระบบทำงานที่ 2.2 หน่วยระบบการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของ ตนเองครั้งที่ 2 การควบคุมอาหาร.....	89
3.8	แสดงหน่วยระบบทำงานที่ 2.3 หน่วยระบบการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเอง ครั้งที่ 3 เรื่องการออกกำลังกาย.....	90
3.9	หน่วยระบบทำงานที่ 2.4 หน่วยระบบการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองครั้งที่ 4 เรื่องการควบคุมความเครียด.....	92
3.10	แสดงหน่วยระบบทำงานที่ 2.5 หน่วยระบบการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง ครั้งที่ 5 สรุปการเรียนรู้เจาะเลือดเพื่อตรวจหาระดับน้ำตาลสะสมในเลือด (HbA _{1c}) และทำแบบสัมภาษณ์ครั้งที่ 2.....	93
3.11	แสดงรูปแบบการวิจัยและขั้นตอนของการวิจัยสร้างยุทธศาสตร์ "การเรียนรู้สู่อำนาจ" เพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดูแลตนเอง ในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลชะอำ จังหวัด เพชรบุรี.....	96
3.12	แสดงรูปแบบและขั้นตอนการทำงานของยุทธศาสตร์ "การเรียนรู้สู่อำนาจ" ตามแผนการรับรู้ความสามารถตนเอง.....	98
4.1	แสดงแผนภูมิจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ การศึกษา.....	107
4.2	แสดงแผนภูมิจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม อาชีพ สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่เป็นเบาหวาน น้ำหนัก.....	108
4.3	แสดงแผนภูมิจำนวนผู้ป่วยที่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลสะสมในเลือด (HbA _{1c}) ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง.....	115
4.4	แสดงแผนภูมิจำนวนผู้ป่วยที่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด (HbA _{1c}) ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลองใช้ยุทธศาสตร์.....	117
4.5	แสดงแผนภูมิระดับน้ำตาลสะสมในเลือดที่ลดลงและเพิ่มขึ้นระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม หลังการทดลองใช้ยุทธศาสตร์.....	119